

Heere noch wel iets mij sal believen toe te leggen, het sij wat het is'. Nievelt vertelt dan dat hij zal nemen wat hij kan krijgen om van het reizen en trekken af te zijn. Hij wil met zijn vrouw komen 'op een plaatse daar wij in stilte onsen God mochten dienen' ⁷¹). Die plaats heeft hij na verloop van tijd gevonden: in 1676 is hij door sterke recommandatie baljuw van Rotterdam geworden. Hij kwam daar toen aan 'voorsien met een naekte vrouw en kinderen en in so droevigen equipagie, dat men bewogen is geworden aen den voorsz. Heer een mantel een rock met een paer schoenen te leenen'. Opdat zijn verflenste adel – zo schreef men, maar de man wàs helemaal niet van adel – niet langer verongelijkt zou zijn, hadden aanzienlijken zich toen het gezin aangetrokken en onder meer de kinderen bijvoeding gegeven omdat ze 'maer met half eeten genoeg in het school wierden gebracht'. De baljuw werd meteen ouderling, maar bleek al gauw van een bedenkelijk zedelijk leven. Zo werd hij eens bij provisie van het avondmaal geweerd nadat hij dronken in een strontbak was gevallen en onder groot geleide naar huis gebracht ⁷²).

Ik laat de details voor rekening van de pamfletschrijvers aan wie ik dit alles ontleende, maar dat de man verdacht snel verdacht rijk is geworden en dat hij zeer lang in de protectie van de Prins een vrijbrief vond voor hoogst ontoelaatbaar optreden – net als Kievit – is maar al te bekend ⁷³).

Is de oogst van wat ik aan het begin van mijn relaas partijidealisme heb durven noemen dan in 's levens praktijk volledig weggerot?

Nee, dat net niet. Er zijn toch ook regenten geweest, regenten met een orangistisch rampjaarverleden ⁷⁴), die zich in 1690 tegen de baljuw hebben durven keren. En onder hen vindt men zelfs een enkeling die het ondanks alles, al werd hij in de vroedschap nòg zo zeer met pek besmet, zó echt meende met die oorspronkelijk orangistische idealen van burgerinvloed, dat ik in de man, op de drempel van de achttiende eeuw, al een soort hele vroege patriot meen te mogen zien ⁷⁵). En dat vind ik dan, na al die rampen, toch wel een troost.

NOTEN

1) Voordracht, gehouden voor het Historisch Genootschap 'De Maze' op 15 april 1972.